

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 30.— Din. za naročnike v inozemstvu 40.— Din letno. Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 75 para za vsako pet-vesto. Priloge stanejo poleg poštnine še 25 Din.

Telefon uredništva
štev. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 75 para za nadaljnja uvrčenja primeren popust. Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/I.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine

Seja širjega sosveta UJU pov. Ljubljana dne 12. junija.

Po sklepu seje ožjega UJU poverj. Ljubljana dne 10. maja 1922 se vrši v ponedeljek, dne 12. junija 1922 v mestni magistratni dvorani v Ljubljani seja širjega sosveta ob 8. uri jutraj.

Dnevni red:

1. Poverjenikov nagovor in poročilo o delovanju poverjeništva. (Poroča tov. Luka Jelenc).
2. Poročilo blagajnika. (Poroča tov. Mirko Fegic).
3. Poslovnik UJU poverj. Ljubljana. (Poroča tov. Ivan Dimnik).
4. Načrt šol. zakona. (Poroča tov. Pavel Fleré).
5. Šolska uprava z ozirom na delitev Slovenije v dve oblasti. (Poroča tov. Anton Gnus).
6. Učiteljstvo v uradniški pragmatiki. (Poroča tov. Rudolf Dostal).
7. Določitev časa, kraja in dnevnega reda II. pokrajinski skupščini.
8. Samostojni predlogi in nasveti.
9. Slučajnosti.

UJU poverjeništvo Ljubljana
dne 15. maja 1922.

Rudolf Dostal Luka Jelenc
strokovni tajnik. poverjenik.

Opozorilo: Po členu 15. pravil UJU so člani širjega sosveta: a) vsi člani ožjega sosveta, b) vsi predsedniki okrajnih društev. Prisotnost teh članov na seji je obvezna: ako se kak član ne more udeležiti seje, naj pooblasti namestnika. Zastopana morajo biti vsa društva! Seja je javna in ima pravico udeležbe vse organizirano učiteljstvo, kolikor glede tajnosti seje širji sosvet drugače ne določi. Za predsednike ožir. namestnike nosijo stroške okraj. društva. Člane opozarjamo, da se posebna vabila ne razpošiljajo. Samostojne predloge je vposlati do 5. junija t. l.

Temelji bodočnosti.

Dobršen del ovir naše narodne in državne konsolidacije je treba iskati v duševni razoranosti naše družbe — zlasti naše inteligence.

Starejša generacija, vzgojena v tujem idejnem svetu, v ideologijah, ki niso zrasle organsko iz domačih tal in niso

nikdar stale v vzročni zvezi z našimi živlenskimi vprašanji kot narod, se s težavo uživlja v nove razmere, ne najde trdnih tal za novo idejno orientacijo.

Čudimo se drugim, da nas ne razumejo, govorimo o nam tuji mentaliteti, a še manj smo mi razumljivi drugim — baš zato, ker smo manj samosvoji, kakor si domišljamo. Vse to je končno razumljivo, zakaj naše narodno suženjstvo je pomenilo tudi duševno suženjstvo in ni pričakovati, da bi se dorasla generacija kedaj docela otresla neljube dedščine iz one dobe.

Toda tudi pogled na našo mladino ni preveč razveseljiv, tudi v njenem duševnem življenju vgrajamo jasne ideje in smernice, visokih ciljev, zenotene volje, resnega stremjenja po poglobljenem pojmovanju narodnega življenja, po samospoznavanju, pogrešamo duševnega poleta, svetlih vzorov, za koje bi se ogrevali in bojevali. Tudi nje pojmovanje edinstvene ideje nima one širine, globine in gorkote, ki bi dala tej ono sugestivno, prepričevalno silo, da bi premagala vse ovire in si osvojila vse duše.

Nov rod, sebi zvest, ne oklevajoč med radikalizmom fraz in gest ter malikovanjem tujih vzorov in etiket, rod zasidran v domačih tleh, v svojih ciljih edin, samozavesten brez samozaverovanosti in tesnocrčnosti — tak rod je treba šele vzgojiti.

In šoli pripade velik del te naloge! S tega gledišča nam je treba motriti vsako vraščanje šolske reforme. Kdor na slepo hvali vzgojne uspehe stare šole, ta ne pozna rak-rane v našem narodnem životu, ta ni resno razmišljal o vzrokih naše narodne slabosti in suženjskega duha, ki nam tiči v krvi in mozgu.

Kdor vidi v nameravani reformi srednjega šolstva samo zlohoten napad na humanistično gimnazijo, ta je nezmožen gledati in motriti resen naroden problem v njegovi celoti, kdor vidi v načrtu srednje šole samo premišljen korak k centralizaciji in unifikaciji šolstva, ta je slep za težke socialne probleme sedanje dobe, ne pozna nje pedagoška stremjenja in ni pogledal preko domače granice v šolsko gibanje tujih držav.

Zato je treba pritrditi načelni izjavi učiteljskega društva za Mežiško dolino, da se ne sme vprašanje bodočega šolstva in njegove zakonodaje smatrati kot iz-

ključna zadeva učiteljev-strokovnjakov, ampak kot zadeva celega naroda in da je treba sporazumnega dela vseh prosvetnih in drugih interesiranih činiteljev, da se ugotovijo načelni pravci za zunanjo in notranjo reformo celega šolstva.

Dosedanja diskusija v vprašanju srednjega šolstva v naših listih je dokaz za upravičenost te zahteve. Večina zagovornikov sedanjega sistema se v svojih polemikah ni malo ni potrudila, da bi šla stvari do dna in vtis imam, da je s svojo površno argumentacijo svoji stvari preje škodila kot koristila. Tudi med prijatelji humanistične izobrazbe so danes odlični zagovorniki reforme, ker vedo, da samo na ta način rešijo gimnaziji njeno staro reputacijo in preprečijo, da se popolnoma ne odtuji življenju in spremenjenim živlenskimi razmeram naroda.

Pozdravljati moramo zato v omenjeni izjavi načelo, ki je sicer samo po sebi umevno, a vendar pri obravnavi šolskih vprašanj kaj radi pozabljamo nanj, da mora vse šolstvo služiti rasti in napredku naroda in države, da moramo imeti pri vsaki reformi v oči korist celote in da mora notranja idejna vez spajati vse šolstvo in enoten duh vladati v vsej vzgoji.

S tega gledišča tudi ne gre omalovaževati nekaterih misli in predlogov, ki se nanašajo na to, da se olajša dostop k višjim šolam in študiju nadarjenim učencem iz širokih slojev naroda in, da se šolstvo priproji agrarnemu značaju naše države in potrebam kmetijskega prebivalstva. Pri sedanjih razmerah se je inace v resnici bati, da bo dotok dijaštva s kmetov vedno bolj ponehaval in se bo prepad med narodom in izobraženci še bolj poglobljal — prav v zasmeh demokratični dobi in narodni državi.

Enotna srednja šola, v nekaterih kulturnih državah že danes upeljana, pomeni v tem oziru resničen napredek in brez dvoma odpira razna vrata k študiju ne glede na to, da ustreza tudi pedagoškim izkustvom in socialni pravičnosti. A ne gre a priori zavreči tudi drugih možnosti za olajšanja študija kmetijskih deci, ki se predlagajo v omenjenih resolucijah. Na pr. se izrekajo proti temu da bi otroci že po štiriletnem obisku ljudske šole prestopali v srednje šole in zastopajo stališče, da bi se ob vstopu zrelejše dece iz ljudske šole lahko študijska doba vsaj eno leto skrajšala, kar danes z ozirom na te-

žavno vzdrževanje dijaštva ne pomeni malo. Stavijo se še drugi predlogi, vsi v tem smislu, da postanejo šole kmetijski deci dostopne — po zgledu drugih držav z razvito kulturo.

Pri vsej upravičenosti reformnih teženj pa ne smemo pozabiti, da bi načelo enotnosti šolstva se končno vendar omejevalo na zunanji ustroj šolstva in bi se v tem oziru lahko pretiravalo, ako ne bo učiteljstvo kot nositelj vsake reforme, v idejnih ciljih edino, vso prožeto odgovornosti in duha nacionalnega edinstva, ako ne bo vse učiteljstvo od enorazrednice v samotnem selu do univerze ene misli, sledilo eni veliki ideji, delovalo roko v roki vzajemno in solidarno.

Zato moramo pritrditi zahtevi, ki se kot zadnja stavi v resolucijah, da se mora učiteljstvo tudi po svoji izobrazbi zblizati in da se mora zlasti ljudskošolskemu učiteljstvu, kot poklicanemu vzgojitelju in voditelju širokih mas naroda dati prilika, da si svojo izobrazbo — splošno in strokovno — poglobi in razširi in da se mu zato odprejo vrata do visoke šole.

Kakšno učiteljstvo — taka šola in dasi ta ni edini vzgojni faktor, ima vendar odločilni vpliv na mladino, od koje je zavisna naša bodočnost. Naj si torej naši vzgojitelji vseh kategorij šol brez predsodkov podajo roke k skupnemu delu, k skupnemu reševanju perečih vzgojnih vprašanj in nalog sedanje dobe, naj jih družji zavest, da so en stan z eno veliko vzgojno mislijo, naj jih družji skupna ljubezen do naše mladine, koje rast je narodova rast, koje propast je narodova propast — državna propast.

O slovniškem pouku.

(Dalie.)

3. Glagol.

Komu to besedno plemo, glagol imenovano, še ni delalo preglativ? Učitelj kakor učenec se respektno klanjata pred njim! Koliko terminov, nanašajočih se na glagol, so iznašli slovničarji in le najboljšem spominu je dano, obdržati vse

Pripomnja: Kljub temu, da se je sklanjal pridevnik s samostalnikom, se mora končno njegova sklanjatev še posebej premotivirati. Osobito se morajo primerjati 3. s 5. in 5. s 6. sklonom moške in srednje sklanje, ker se pri le-teh kaj rado napake pripetijo.

LISTEK.

Nacionalna vzgoja drugod in pri nas.

V letošnji 14. št. »Učiteljskega tovariša« je klical podlistkar Zvonimir: »Več nacionalne vzgoje v šolo!« Še vedno prepotreben klic, dasi mislijo nekateri, da sedaj nam ni več treba nacionalne vzgoje, ko smo dosegli svoje osvobojenje in svojo samostojnost.

Ali niso Nemci že dolgo, dolgo ujedinjeni in svobodni, močni in veliki in vendar je vzgoja njihove mladine še vedno strogo nacionalna. Dobro nam je še v spominu kakšen velenemški duh je vladal še prej v vseh naših nemških šolah, tak in še čvrstejši vlada povsod po nemškem sedaj, ko se mrzlično in sistematično misli na »revanche«.

Kaj naj rečem se celo o Italijanih, ki se donajšajo s svojo »2000 letno kulturo«,

so tudi ujedinjeni in svobodni že dolgo, vendar gredo v svoji nacionalni vzgoji tako daleč, da teptajo vsak čut pravičnosti, da hite do svojih ciljev preko vseh zaprek ne meneč se za žrtve.

Francozi, Angleži, Turki in Kitajci so najprej Francozi, Angleži, Turki in Kitajci potem še le socijalisti, komunisti itd.

Ko gre za dobrobit države, ali ko je država v nevarnosti, so Italijani, Nemci, Angleži in Francozi predvsem dobri državljani, ki pozabljajo vse strankarstvo in notranje spore, da nastopijo složno proti zunanjemu sovražniku.

Nam Jugoslovanom pa pridigujejo nekateri naši ljudje, da moramo biti le humanitarni in da nam nacionalne vzgoje ni treba! Tako govore pri nas ljudje, dasi vedo dobro, da pri nas ni še vse v redu, vendar pridigujejo, da se mora pri nas pričeti s humanitarno vzgojo. Treba je samo pogledati v nekatere zavode, na kmete, treba je samo poslušati ljudi, ki se zbirajo v raznih čakalnicah pa se kmalu vidi, kakšen duh veje med najrazličnejšimi sloji. Starejših ljudi ne moremo

izpremeniti v dobre in zveste državljane, če niso bili že pred preobratom zavedni Slovani, ki so čutili vso težo suženjstva pod tujčevno peto.

Zato moramo vso svojo skrb in svoje delo koncentrirati na mladino, da dobimo iz nje zanesljive Jugoslovane in Jugoslovenke; treba nam je zato nacionalne vzgoje in nacionalno navdahnjenih šolskih knjig. Če pravim nacionalno navdahnjenih šolskih knjig, nočem nikakor reči, naj bodo v teh knjigah spisi, berila, ki bi rodila sovraštvo do drugorodcev. Ne takih knjig kakoršne imajo n. pr. Italijani, kjer netijo v mladih srcih sovraštvo do drugih narodov. Tako je bilo še leta 1919. v čitanki za IV. razred ljudskih šol berilce, kjer se je pripovedovalo, kako je, ko so vdrli Avstrijci v Italijo, nek Hrvat polil italijanskega dečka s petrolejem in ga nato zažgal. Tu bi bilo pač umestno, da se izvede nasvet, katerega je stavila ženska zveza za mir, da bi se morale šolske knjige vseh narodov predložiti mednarodnemu razsodišču, da bi se kaj takega več ne dogajalo.

V Italijanih je nacionalna vzgoja krepko razvita, boli nego kje drugje. Zgodovina Italije za ženske liceje se zove samo: »La mia Italia« (moja Italija); le-pota in slava Italije se opeva in opisuje povsod v zgodovini, v čitankah, v pesmih in prozi o vsaki priliki in o vsakem času. S prav tako navdušenostjo govore o materi Italiji vsi naobraženi roditelji svojim otrokom in jim še prav mladim vcepljajo ljubezen do domovine.

Take nacionalne vzgoje je treba mnogo bolj nam, ki smo še mladi in smo se še le ujedinjili; ujedinjila tri plemena sorodna, a med seboj skoro do cela nepoznana in drugo na drugo naščuvana po onih, ki so imeli od tega korist. Treba nam je narodne vzgoje, ker so nas povsod prikrajšali, ker so od našega telesa odtrgali najboljšo ude. Naša vzgoja mora biti nacionalna, da se obranimo nadaljnih prikrajševani, da bomo stremili in delali nato, da priborimo zopet odtrgane in ugrabljene dele naše mlade države. Šola, cerkev, dom, društva, javnost in vsak zaveden posameznik imej pred očmi bodoč-